

ELis elab peaaegu iga neljas inimene vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus. Elutingimused, vaesuse tase ning vaesusesse sattumise ja sealt väljumise viisid on naistel ja meestel erinevad ning muutuvad ka inimelu jooksul. 10% ELi vaestest on noored (18–24aastased)¹. Selles eluetapis naiste ja meeste vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse risk kuigi võrd ei erine, kuid see-eest kannatavad eakamad naised selgelt soolise ebavõrdsuse all. Eakamaid naisi ohustavad vaesus ja sotsiaalne tõrjutus märksa enam kui vanemas eas mehi.

Võitlus vaesusega kogu elu vältel

Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kaotamine on strateegia „Euroopa 2020“ lahutamatu osa. Eesmärk on tuua 2020. aastaks vaesusest välja vähemalt 20 miljonit inimest. Paraku tuleb liikmesriikidel selle sihi saavutamiseks rinda pista raskustega. Vaesuses elavate inimeste arv on alates 2010. aastast hoopis suurenenud.

Üldjuhul ohustab vaesus kõikides vanuserühmades rohkem naisi. Naiste sissetulek on meeste omast väiksem, nad töötavad suurema tõenäosusega vähe tasustatud ja ebakindlal töökohal ning teevad hoolduskohustuste tõttu karjääris pause. Kogu elu kestev ebavõrdsus toob kaasa palgalõhe, majandusliku sõltuvuse ja suurema vaesusriski, mis muutub eriti ilmseks vanemas eas. See on eriti muret tekitav, sest lõviosa vananevast elanikkonnast moodustavad kõikjal ELis naised.

Elukäigu perspektiivi kasutamine aitab näha inimelu eri etappide vahelisi seoseid ning mõista, kuidas elumuu- tused mõjutavad iga järgmist etappi.

ELi poliitikas tunnustatakse kuhjuva ebavõrdsuse mõju eakamaid naisi ähvardavale majandusliku sõltuvuse ja vaesuse ohule. Euroopa Komisjon on astunud olulisi samme, et kaotada sooline pensionilõhe. Samuti on komisjon kutsunud liikmesriike üles tegelema probleemiga, et naised teevad rohkem osajaga tööd ja nende sissetulekud suurenevad aeglasemalt, sest sel võib olla kahjulik mõju pensioniõigustele. Need poliitikaalgatused näitavad, et elukäigu perspektiivi ja soolise mõõtme loimimine igasse poliitikakujundamise etappi on oluline, et muuta naiste ja meeste võrdõiguslikkus tegelikkuseks nii ELis kui ka mujal.

Mida tähendab olla ELis vaene?

Vaesus ulatub kaugemale põhielatusvahendite nappusest, tähendades ka kõrvalejäämist tsiviil-, sotsiaal- ja kultuuri-tegevustest ja poliitikas osalemisest, samuti sotsiaalse liikuvuse võimaluste puudumist. Strateegia „Euroopa 2020“ raames tähendab suhtelise vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse risk (AROPE) elamist leibkonnas, mis on vähemalt ühes järgmisest kolmest olukorrast:

- leibkonda ohustab rahaline vaesus;
- leibkond elab suures materiaalses puuduses;
- leibkonnas on väga madal tööintensiivsus.

ELis ähvardab vaesus kõige enam noori

Vaesena üles kasvamisel võivad olla kogu elu kestvad tagajärjed. Ligi viiendik ELi vaestest (19%) on alla 16aastased, see tähendab peaaegu 23 miljonit vaestes leibkonnades elavat last.

Majanduskriis on mõjunud iseäranis rängalt noortele naistele ja meestele ning seetõttu on nende vaesusrisk ELis kõige suurem. 2014. aastal ähvardas vaesus või sotsiaalne tõrjutus umbes kolmandikku 18–24aastastest noortest, sealjuures naisi veidi enam.

Paljudel noortel on pärast õpingute lõpetamist tõenäoliselt raskusi töö leidmisega. Noorte (15–24aastaste) naiste ja meeste töötuse määr on väga kõrge, ligikaudu 20% (2014. aastal meestel 23%

¹ Kõik teabelehes esitatud andmed on pärit Eurostati 2014. aasta uuringutest (EU-LFS või EU-SILC), kui ei ole märgitud teisiti.

ja naistel 21%), võrreldes koguelanikkonna töötuse määraga, mis on 10%.

Isegi paljud töötavad noored on vaesed. Noored töötavad teiste vanuserühmade esindajatest suurema tõenäosusega ebakindlal töökohal, eriti kui nad on kooli pooleli jätnud. Peaaegu pooled naistest ja enam kui kolmandik meestest vanuses 20–24 aastat (v.a üliõpilased) on ebakindlas töösuhtes². 2014. aastal oli selliste inimeste osakaal, kes töötasid, kuid keda ohustas siiski rahaline vaesus (palgavaesus), 18–24aastaste naiste seas 15% ja meeste seas 12%. Need näitajad viitavad kõige suuremale palgavaesuse määrale kõikides vanuserühmades. Noored, kes elavad ikka veel koos vanematega või keda vanemad rahaliselt toetavad, on vaesuse eest paremini kaitstud.

Sooline vaesuluslõhe kasvab eakamate seas ning on suurim 75aastaste ja vanemate rühmas.

Eakamad naised, kes kannatavad kogu elu kestnud ebavõrdsuse tõttu

Sooline vaesuluslõhe kasvab eakamate seas ning on suurim 75aastaste ja vanemate rühmas (vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus elab 22% naistest, ent vaid 15% meestest). Sooline ebavõrdsus kahjustab järjekindlalt naiste majanduslikku sõltumatust, mistõttu nad on märksa suurema tõenäosusega hilisemas elus vaesed. Naised puutuvad tööturul kokku kõrvõimalike probleemidega, mille hulka kuuluvad

- meeste keskmisest tööhõive määrist madalam keskmine tööhõive määr;
- suur tõenäosus teha osaajaga tööd (32% naistest vs. 8% meestest);
- ülesindatus valdkondades, mis on tavaliselt vähem tasustatud ning kus karjäärivõimalused on piiratud või sissetulek suureneb aeglaselt;
- suurem oht olla ebakindlas töösuhtes.

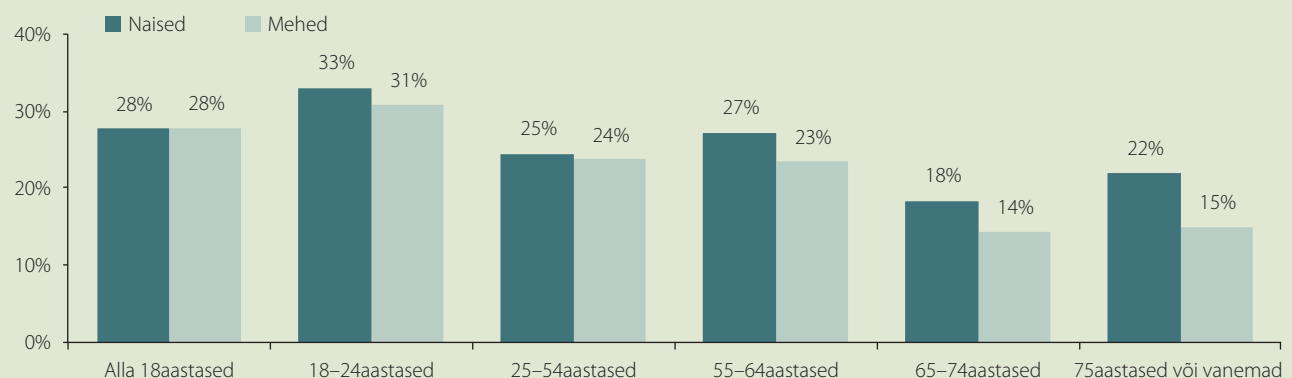
Peale selle lahkuvad naised tööturult varem kui mehed, eriti paljud enne pensioniiga (tööturul mitteosalevate naiste osakaal 55–64aastaste naiste seas on 52%, samas kui meeste vastav näitaja on 36%).

Suur mõju naiste positsioonile tööturul on hoolduskohustustel ja muudel perekohustustel, mida sageli ei hüvitata, mida alahinnatakse ja mis on jaotatud ebavõrdselt. See mõju kestab kogu nende tööelu vältel, isegi vanemas eas. Peaaegu 10% 50aastastest ja vanematest naistest märgib, et pere või hooldamisega seotud kohustuste tõttu on nad tööturult kõrvale jäänud ja ei otsigi tööd. Naiste tööelu EU-28s on 5,1 aastat lühem kui meeste tööelu. Selle põhjuseks on karjääris tehtavad pausid, ent samuti varasem lahkumine tööturult.

Nende töötingimuste ja karjäärimudelite tõttu on naiste majanduslik sõltumatus piiratud kogu elu vältel, eriti aga vanemas eas, mil pensionid on vastavalt väiksemad. 2014. aastal oli keskmine sooline pensionilõhe ELis lausa 40%³.

² Peagi avaldatav EIGE 2017. aasta uuring „Gender, skills and precarious work in the EU: Research note“.

Joonis 1. Suhtelise vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse riski määr (AROPE) sugude ja vanuserühmade kaupa (EU-28, 2014)

Allikas: Eurostat, EU-SILC (ilc_peps01).

Mida saab ette võtta, et vähendada vanemate naiste vaesusriski?

Suurendada naiste majanduslikku sõltumatust kogu nende elu vältel

Võidelda tuleks tööturul valitseva soolise ebavõrdsuse, töö- ja eraelu tasakaalu tagamise meetmete nappuse ning tasustamata hooldustöö ja kodutööde ebaõige jaotuse ja alahindamise vastu, mis järjekindlalt kahjustavad naiste majanduslikku sõltumatust. Elu jooksul kogetud ebavõrdsuse mõju on naiste puhul eriti ilmne vanemas eas, mil vaesus ja sotsiaalne tõrjutus ohustavad märksa suuremat arvu naisi kui mehi. Soolise mõõtmise ja elukäigu perspektiivi lõimimine poliitikakujundamisse on väga tähtis, et pikas plaanis suurendada naiste majanduslikku sõltumatust ja võidelda kogu elu kestva ebavõrdsusega.

Algatus „**Mõttele, tegutse, teata**“ kavandati selleks, et ära hoida diskrimineerimine töökohal, sh ealine ja sooline diskrimineerimine. Kampania, mille EIGE tunnistas heaks tavaks, algatas Ühendkuningriigi valitsus. Selle raames julgustatakse ettevõtjaid arvestama töötajate soolist võrdõiguslikkust, eriti nende värbamisel, hoidmisel, edutamisel ja tasustamisel. Heade tavade lisateave on EIGE veebilehel.

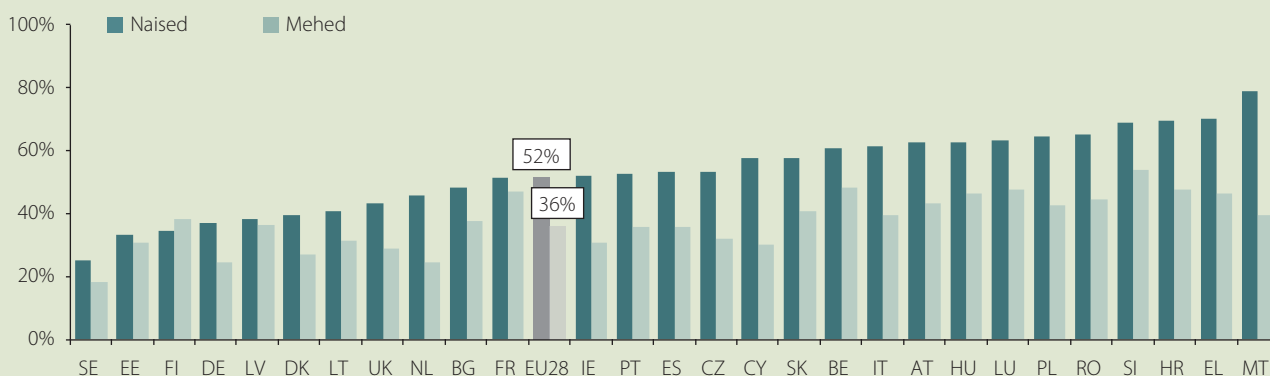
Teine tegur, mis tõukab vanemad inimesed tööturult välja, on isikute diskrimineerimine nende vanuse alusel, mis koos seksismiga vähemalt kahekordistab eakamate naiste ees seisvaid raskusi.

Kogu elu jooksul kogetud ebavõrdsuse mõju on naiste puhul eriti ilmne vanemas eas.

³ Euroopa Komisjoni 2016. aasta aruanne naiste ja meeste võrdõiguslikkuse kohta aastal 2015, mis on aadressil http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/annual_reports/2016_annual_report_2015_web_en.pdf.

Joonis 2. Tööturul mitteosalevate vanemate inimeste (55–64aastased) osakaal sugude kaupa (2014)

Allikas: Eurostat, LFS (lfsa_ipga).

Kohandada sotsiaalkaitstesüsteeme, et tulla toime uute katsumustega

Sotsiaalkaitstesüsteemide ja vaesusevastaste strateegiatega toel tuleb toime tulla uute katsumustega, nagu rahvastiku vananemine, perestruktuuri muutumine, uued rändevood ning muutuvad tööhõivevormid ja -tingimused. Need tagavad piisava majandusliku kaitse traditsioonilistes tööhõivetingimustes, kuid arvesse tuleb võtta ka inimesi, kes teevad tasustamata hooldustööd, töötavad ebastandardsetel või ebakindlal ametikohal või kellel on hoolduskohustuste tõttu karjäärikatkestusi.

ELi majanduspoliitika iga-aastane läbivaatamine (Euroopa poolaasta protsess) annab võimaluse veelgi tugevdada soolist võrdõiguslikkust kogu elu vältel, kaotades soolise ebavõrdsuse pensionisüsteemides. Näiteks võiks nii naiste kui ka meeste puhul asjakohaselt arvesse võtta aega, mil täideti hoolduskohustusi, ning tagada, et füüsilisest isikust ettevõtjatel, tööturul mitteosalevatel isikutel, töötutel või ebatüüpilises töösuhtes olevatel isikutel oleks võrdne juurdepääs riiklikele pensioniskeemidele. Samuti vajaks suurendamist eakate turvalisus, mis väljendub avalike sotsiaalteenuste, sealhulgas tervishoiuteenuste ja pikaajalise hoolduse teenuste olemasolus ja kättesaadavuses.

Edendada koostöötet eri poliitikavaldkondade piires ja vahel

Vaesuse põhjused on eri rühmades, näiteks noorte ja vanade, rändajate, üksikvanemate, romade või puudega inimeste seas väga erinevad, erinev on ka vaesuse kogemine. Eri poliitikameetmed võivad üksteist toetada ning seepärast aitab parem koostöö vaesusevastaste strateegiatega ning majandus- ja sotsiaalpoliitika, näiteks soolise võrdõiguslikkuse, tööhõive-, maksu-, pere- ja eluasemepoliitika vahel tõhusamalt kõrvaldada vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse algpõhjused. Näiteks töötushüvitise maksimisega saaks inimesi vaesuse eest paremini kaitsta, kui seda täiendaksid meetmed, mis aitaksid isikutel naasta tööturule. Kaitset saaks veelgi tugevdada lastele, eakamatele ülalpeetavatele, haigetele või puudega inimestele hooldusteenuste pakkumisega.

Kust leiab EIGE pakutavat teavet

- **Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise platvormil** on suunised ja vahendid poliitikakujundajatele, kes soovivad lõimida soolise mõõtme vaesusevastastes strateegiatesse. Platvormil on vaesust käsitlev eraldi osa.
- **Soolise statistika andmebaas** sisaldab viimaseid andmeid soolise võrdõiguslikkuse ja vaesuse kohta ELis. Andmeid saab võrrelda liikmesriigiti.
- **Ressursi- ja dokumendikeskuses** on lingid väljaannetele, mis käsitlevad vaesust elutsükli jooksul. Need on märksõnaotsingut kasutades kergesti leitavad.

EIGE koostab regulaarselt aruandeid, milles vastavalt Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariikide taotlustele käsitletakse Pekingi tegevusprogrammi eri valdkondi. Käesolev teabeleht põhineb 2016. aastal eesistujariigi Slovakkia taotlusel koostatud aruandel „Poverty, gender and intersecting inequalities in the EU“ („Vaesus ja sugu ning nendevahelisest seosest tulenev ebavõrdsus ELis“). Aruandes vaadeldakse edusamme, mis tehti aastatel 2007–2014 naiste vaesuse vähendamisel võrreldes meestega, ning konkreetseid riskirühmi, nagu üksikvanemad, puudega inimesed, rändajad ja romad. Hiljuti avaldati ka järgmised aruanded:

- „Gender equality in power and decision-making“ („Sooline võrdõiguslikkus võimupositsioonidel ja otsustamisprotsessides“) (2016);
- „Gender gap in pensions in the EU“ („Soolõhe ELi pensionides“) (2015);
- „Gender equality and economic independence: part-time work and self-employment“ („Sooline võrdõiguslikkus ja majanduslik sõltumatus: osaajaga töö ja tegutsemine füüsilisest isikust ettevõtjana“) (2014).

Kõikide varasemate Pekingi tegevusprogrammi käsitlevate EIGE aruannete ja väljaannetega saab tutvuda aadressil <http://eige.europa.eu/monitoring-the-bpfa>.

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE) on soolise võrdõiguslikkuse küsimustega tegelev ELi teadmiskeskus. EIGE toetab poliitikakujundajaid ja kõiki asjaomaseid asutusi nende püüdlustes muuta naiste ja meeste võrdõiguslikkus kõikide eurooplaste jaoks tege-likkuseks, pakkudes eriteadmisi ning võrreldavaid ja usaldusväärseid andmeid soolise võrdõiguslikkuse kohta Euroopas.

© Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut, 2017
Paljundamine on lubatud allikale viitamisel.
Fotod: Shutterstock.

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LEEDU

Kontaktandmed

<http://eige.europa.eu/>
facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/user/eurogender
eige.sec@eige.europa.eu
+370 52157444

Print: MH-06-16-074-ET-C 978-92-9470-156-5 10.2839/413772
PDF: MH-06-16-074-ET-N 978-92-9470-142-8 10.2839/42394